

XUẤT KHẨU THỦY SẢN VIỆT NAM VÀ RÀO CẢN THƯƠNG MẠI QUỐC TẾ

Ngày nhận: 14/4/2014
 Ngày nhận lại: 24/4/2014
 Ngày duyệt đăng: 10/5/2014
 Mã số: 5-14-NCTĐ-49

Trần Thanh Long ()*

Tóm tắt: Bài viết tập trung làm rõ rào cản thương mại quốc tế, tình hình xuất khẩu thủy sản (XKTS) của Việt Nam. Bên cạnh đó, bài viết cũng làm rõ tình hình vướng mắc các rào cản thương mại ở các thị trường nhập khẩu, đánh giá những tác động tiêu cực của rào cản này đến XKTS, qua đó đề xuất các gợi ý về giải pháp cho các doanh nghiệp và cơ quan quản lý thủy sản Việt Nam. Nghiên cứu cho thấy, XKTS Việt Nam đang gặp rất nhiều rào cản thương mại quốc tế về thuế quan và phi thuế quan, các rào cản này ảnh hưởng tiêu cực đến xuất khẩu của ngành: gia tăng chi phí, chệch hướng thương mại, làm tăng thời gian để hoàn thành các thủ tục. Để giải quyết vấn đề này cần sự kết hợp của các bên: doanh nghiệp, các cơ quan của nhà nước, Hiệp hội Chế biến và XKTS Việt Nam.

Từ khóa: Xuất khẩu thủy sản (fishery export), rào cản xuất khẩu (export barriers), rào cản thương mại quốc tế (international trade barriers).

Đặt vấn đề

Trong những năm gần đây, XKTS Việt Nam đạt kim ngạch trên 6 tỉ USD, chiếm gần 7% tổng kim ngạch xuất khẩu Việt Nam, thủy sản sẽ là mặt hàng xuất khẩu chủ lực của Việt Nam đến khoảng năm 2020. Thực tiễn XKTS cho thấy, doanh nghiệp thủy sản Việt Nam đang đối mặt với nhiều khó khăn từ các thị trường nhập khẩu, hàng năm có khoảng 500 lô hàng thủy sản Việt Nam bị từ chối nhập khẩu (Unido, 2013), hàng chục lô hàng bị phát hiện vi phạm các quy định an toàn vệ sinh thực phẩm. Thị trường nhập khẩu quan trọng của Việt Nam: Mỹ, Nhật, EU... đang là nỗi lo đối với doanh nghiệp thủy sản Việt Nam do hệ thống rào cản thương mại mà các quốc gia này tạo ra. Để đẩy mạnh XKTS, doanh nghiệp Việt Nam phải vượt qua hàng loạt rào cản thương mại quốc tế: thuế, thuế chống bán phá giá, thuế chống trợ cấp xuất khẩu, các tiêu chuẩn an toàn vệ sinh thực phẩm, kiểm dịch động vật... gây ra nhiều rủi ro, chi phí và nguy cơ mất thị trường. Vì vậy, nghiên cứu về rào cản thương mại quốc tế đối với ngành hàng đặc thù như thủy sản,

đề xuất giải pháp cho vấn đề này là cần thiết trong lộ trình đẩy mạnh xuất khẩu, góp phần đưa kim ngạch XKTS Việt Nam cán đích 10 tỉ USD vào năm 2020 như chiến lược mà Thủ tướng Chính phủ đã phê duyệt vào năm 2010, qua đó duy trì thương hiệu thủy sản Việt Nam.

Cơ sở lý thuyết về rào cản thương mại quốc tế

Rào cản thương mại quốc tế là những quy định do chính phủ các nước đặt ra đối với nhập khẩu hàng hóa từ nước ngoài (Roberts, 1999; Hanson, 2000). Rào cản thương mại quốc tế đã được đề cập ở nhiều công trình và được quan tâm đặc biệt vào các năm 80, 90 của thế kỷ XX (Roberts, 1999). Trong khuôn khổ các Hiệp định của GATT trước đây và WTO hiện nay, rất nhiều hiệp định có liên quan đến mở cửa thị trường, tự do hóa thương mại ở phạm vi thế giới đề cập vấn đề này. Tổ chức Thương mại thế giới (WTO) ra đời nhằm tạo lập luật chơi mới cho thương mại toàn cầu trong đó khuyến khích tự do thương mại nhằm nâng cao mức sống người dân, tạo thêm việc làm, phân bổ hiệu quả nguồn lực thế giới. Theo Hanson